

عنوان مقاله:

تاملی در معنای ترنج در سوره یوسف (ع) (با رویکردهای: واژگانی، ترجمانی، تفسیری، حدیثی و ادبی)

محل انتشار:

دو فصلنامه مطالعات ادبی متون اسلامی، دوره 7، شماره 25 (سال: 1401)

تعداد صفحات اصل مقاله: 26

نویسندگان:

محمد حسن ارجمندی فر - دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه محقق اردبیلی

بیژن ظهیری ناو - استاد گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه محقق اردبیلی

خلاصه مقاله:

شناخت همه جانبه واژه - به عنوان سنگ بنای متن - در ترجمه قرآن مجید از اهمیتی خاص برخوردار است. به ویژه وقتی مترجم با «واژگان چندمعنایی» مواجه می شود که در این راستا برای رسیدن به ترجمه مطلوب، لازم است به همه این معانی آگاه باشد و به تناسب بافت متن، معنای بایسته را از میان معانی مختلف آن انتخاب کند. در عین حال باید احتمال «بیگانه و دخیل بودن» واژه را نیز در نظر داشته باشد، رویکردی که در برگردان فارسی واژه متکا در آیه ۳۱ سوره یوسف در بیش تر ترجمه های فارسی قرآن کریم نادیده گرفته شده است. در بخشی از این آیه که روایتگر داستان روبارویی زنان مصر با حضرت یوسف ۷، به دعوت همسر عزیز مصر است، آمده: «واعتدت لهن متکا» یعنی زلیخا به زنان مصر، یک «متکا» داد سپس ادامه می دهد: «به هریک از آنان کارد داد». با این که در روایت این رخداد در ادبیات منظوم و منثور فارسی - از زمان رودکی تا امروز - سخن از حضور نارنج یا ترنج در دست زنان مصر بوده است، اما در بیش تر ترجمه های فارسی از نارنج یاد نشده است. بررسی ۶۳ ترجمه فارسی این آیه نشان داد تنها ۵ درصد از مترجمان (۳ مترجم) این واژه را ترنج معنا کرده و ۹۵ درصد (۶۰ مترجم) آن را پشته و تکیه گاه، محفل، میوه و نوعی غذا ترجمه کرده اند. در جست وجوی رویکرد، معنای واژه متکا در ۱۶۸ کتاب تفسیر، حدیث و لغت به زبان عربی، بررسی و مشخص گردید ۱۰۱ کتاب این واژه را واژه ای عبری دانسته و آن را ترنج یا نارنج معنا کرده اند. بنابراین بهترین معادل برای واژه متکا در این آیه، ترنج یا نارنج است و این امر، لزوم گسترش دایره معنایی واژگان چندمعنایی تا مرز شناسایی واژه های غیرعربی قرآن مجید را آشکار می سازد و بر اهمیت تناسب برگردان فارسی واژگان چندمعنایی با بافت متن و منطق آیه دلالت دارد.

کلمات کلیدی:

قرآن کریم، سوره یوسف، ترجمه، متکا، ترنج و نارنج

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1956436>

